

‘Veel leerlingen vinden Nederlands saai’, beweren de Meesterschapsteams (LTM 2016-1, p. 28). Theo Witte noemt het in een interview in het *Dagblad van het Noorden* (20-1-2016) ‘het saaiste vak op school’. En alle media praten het na.

Johannes Visser, leraar Nederlands en winnaar van de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek, deed in *De Correspondent* van 4 februari een fact-check. Hij beoordeelt de uitspraak van de Meesterschapsteams als ‘volledig onjuist’. In het Taalpeilonderzoek van de Taalunie uit 2007 staat Nederlands op de leerlingenranglijst van ‘leuke vakken’ op de tiende plaats van negentien, halverwege dus. Slechts vijf procent van de leerlingen vindt Nederlands het minst leuke vak. Ook in onderzoek van Qompas uit 2012–2013 onder bovenbouwleerlin-

gen scoort Nederlands redelijk op de ranglijst van interessante vakken, zij het meer bij de meisjes (tweede plaats van achttien) dan bij de jongens (elfde/twaalfde plaats).

Uit het Taalpeilonderzoek van 2007 blijkt bovendien dat leerlingen Nederlands een van de nuttigste vakken vinden (Engels 53 procent, dan wiskunde en economie met 33 procent en Nederlands met 32 procent). Maar daar hoor je de Meesterschapsteams niet over. Er moet immers een probleem geschapen worden, dat alleen met hun hulp kan worden opgelost.

Valse suggestie van eensgezindheid

De Meesterschapsteams doen alsof ze spreken namens het hele veld van docen-

ten Nederlands. Op hun symposia waren ‘ruim honderd neerlandici’, maar onvermeld blijft hoeveel daarvan docent waren. Op de HSN-conferentie 2015 reageerden tachtig aanwezigen op de stellingen van de Meesterschapsteams, ook hier het aantal docenten onbekend. (De stelling dat docenten Nederlands saai onderwijs geven, was daar overigens niet bij.) Voor een reëel perspectief: er zijn in ons land ten minste 6.000 docenten Nederlands (6003 fte’s in 2015 volgens Centerdata).

Kwalijker nog is de suggestie van de Meesterschapsteams dat zij geheel belangeloos de onvrede verwoorden die komt vanuit de docenten Nederlands. Vragen naar het belang dat de Meesterschapsteams zelf hebben bij hun missie worden in ieder geval door Peter-Arno Coppen niet op prijs gesteld.

Die duiden op wantrouwen en ‘ondermijnen het gevoel van eensgezindheid’ (LTM 2016-1, p. 31). Terwijl wanneer acht universiteiten geld uittrekken voor ‘een impuls aan de versterking van de vakdidactiek in de geesteswetenschappelijke schoolvakken’, het toch niet vergezocht is daar ook een eigen belang in te vermoeden. Gelukkig is Theo Witte in het eerdergenoemde interview duidelijker: ‘Ze [de leerlingen, HB] moeten weer plezier krijgen in het vak, zodat ze belangstelling krijgen voor de Nederlandse taal en literatuur en weer Nederlands willen gaan studeren. Dit aantal is in de afgelopen jaren drastisch afgenomen.’

Het Manifest is een grabbelton

Veel pakjes bevatten oud nieuws. *Observerend leren, samenwerkend leren, onderzoekende houding, creativiteit, integratie* – docenten en didactici Nederlands hadden hier echt al lang over gehoord voordat de Meesterschapsteams zich manifesteerden. En iedere docent Nederlands kan ermee experimenteren in zijn huidige schoolexamenprogramma; de eindtermen bieden daartoe alle ruimte.

Sommige pakjes bevatten oud nieuws in een nieuw jasje. *Bewuste taalvaardigheid* kennen we in de vakdidactiek Nederlands al sinds Griffioen het in 1975 introduceerde onder de naam *reflectie*. *Literaire competentie* werd als begrip gedefinieerd door Lily Coenen in de jaren tachtig.

Er is een pakje *Schrijfvaardigheid terug in het centraal examen*. Daarbij stellen de Meesterschapsteams als voorwaarde ‘dat panels van beoordelaars het werk nakijken en u (de docent) er dus geen extra werk aan heeft’ (LTM 2016-1, p. 29). Uit niets blijkt dat

zij op de hoogte zijn van de pilot schrijfvaardigheid die kort geleden is uitgevoerd onder auspiciën van het College voor Examen, en die door OCW is afgeblazen vanwege de onmogelijkheid van een betrouwbare én betaalbare beoordeling van leerlingteksten in het centraal examen. Deze voorwaarde is wel de minst gelukkigste manier om de discussie opnieuw te openen.

Er is een pakje *Werkdruk van de docent*. De eerste klachten daarover zijn geformuleerd in het Memorandum van de sectie Nederlands van Levende Talen, in 1971; de CVEN heeft een en ander overgedaan in de jaren tachtig. Zonder resultaat. Wat doet vermoeden dat universitaire bemoeienis hier voor een doorbraak zou kunnen zorgen?

Twee pakjes zijn volgens mij degene waar het de Meesterschapsteams echt om gaat. Het ene is het pakje *Meer kennis bij Nederlands*. Het vak Nederlands moet meer gaan over taal, communicatie en literatuur en minder over algemeen-maatschappelijke onderwerpen; het moet meer kennisinhouden bevatten over het Nederlands zelf. Maar in zijn interview zegt Theo Witte: ‘Bij toetsen krijgen ze [de leerlingen, HB] vragen als: wat is het verschil tussen een beschouwing en een betoog? Of: is dit een conclusie, een verklaring of een karakterisering? Lesboeken zijn zo dood als een pier. Geen wonder dat leerlingen er niks meer aan vinden.’ Verderop: ‘En dan moeten docenten leerlingen niet meer lastigvalen met vragen als: wat is een stijfgevoel, of wat is het vertelstandpunt.’ Kennelijk is dat allemaal niet (meer) het soort kennis waarover het moet gaan, volgens de Meesterschapsteams. Maar wat is dan wel de juiste kennis? De morfologie van

Anneke Neijt? De grammatica van Peter-Arno Coppen? De niveaus van Theo Witte? Op de HSN-conferentie was dit in ieder geval alles wat de Meesterschapsteams te bieden hadden.

Het tweede pakje is *Versterken band universiteit en schoolvak*. Als je dit openmaakt, vallen alle andere pakjes op hun plaats. Bij vakdidactische scholing en bij de ontwikkeling van vernieuwend lesmateriaal moeten altijd vakwetenschappers betrokken worden, vinden de Meesterschapsteams. Aan het Platform Onderwijs2032 stellen de Meesterschapsteams voor om ‘binnen afzienbare tijd een commissie van vakspecialisten, vakdidactici en docenten de opdracht te geven voorstellen te doen voor een nieuw curriculum en examenprogramma Nederlands. De beide vakmeestersteams zouden daar graag bij betrokken worden.’

Kortom, het saaie schoolvak Nederlands moet helemaal op de schop, alle docenten Nederlands willen immers niets liever, en de universiteit moet een heel grote vinger in de pap krijgen bij deze broodnodige ‘fundamentele herziening’. Daarvoor is tenslotte al dat geesteswetenschappelijke geld vrijgemaakt.

Dit dan alleen voor de bovenbouw van havo en vwo, want voor vmbo en mbo zijn er geen pakjes in de grabbelton, evenmin als voor tweedetaalleerders. Daar weten de Meesterschapsteams nog minder van.

Nee, het Manifest Nederlands op School zal geen doorbraak betekenen naar een nieuw paradigma in het onderwijs Nederlands. En een terugkeer naar het oude paradigma al evenmin. ■

Helge Bonset